

Učiteljski Tovariš.

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Proč s klavirjem in z orglami na učiteljskih. — Glavna skupščina „Saveza hrvatskih učiteljskih društava“. — Zborovanje češkega učiteljstva. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Naznanilo. — Eno leto učitelj v hribih.

Proč s klavirjem in z orglami na učiteljskih!

Sedaj, ko se pričinja zopet novo šolsko leto, nam prihajajo razni dogodki, občutki in drugo izza preteklih dni v spomin in vsiljujejo se nam razne reformatorične misli, ki izvirajo direktno iz prej omenjenih spominov. Ti spomini in te misli se tičejo klavirja in orgel, ki sta kot obligatna predmeta uvedena na naših učiteljskih.

Kdo izmed nas se ne spominja, koliko skrbi, bridkih ur in tudi jeze sta nam napravila ta dva, sicer vse časti vredna in sama na sebi prav nedolžna inštrumenta. In kako bi nam jih tudi ne, saj ve vsak, kako je moral lomiti svoje prste po klaviaturi, kako je pritiskal in pritiskal ter se na vse načine zvijal kar po cele ure, da bi spravil one tone na dan, ki so jih zahtevale note. Pri orglah pa so prišle še celo noge v poštev. To je bilo zvijanje, da se Bog usmili! Drugi dan pa je dobil v šoli plačilo za svoj trud, dobil je namreč dvojko, ker na noben način ni mogel zadovoljiti svojega profesorja, ki je bil celo tega mnenja, da kandidat za to uro prav nič ni bil pripravljen, dasi se je siromak, kakor že povedano, lomil cele ure pri klavirju ali pri orglah. In marsikateri je preklel ta dva inštrumenta do zadnje strune ali piščali, a zameriti tega nikomur ne moremo. Vsi kandidatje gotovo niso tako muzikalično nadarjeni, da bi se z lahkoto privadili igranja na klavirju, ampak nasprotno: le redki so oni, ki imajo ta nebeški dar, večina pa so „krfetarji“ in se le s težavo privadijo toliko, da zamorejo semtertja zaigrati kako šolsko ali cerkveno pesemco. In za tako male uspehe pa toliko truda, časa in celo denarja! Če sedi dijak eno uro pri knjigah, se je že dokaj naučil za naslednji dan, če sedi pa pri klavirju ali pri orglah, pa skoro nič. Sedaj pa je treba upoštevati tudi to, da so kandidatje navadno sinovi ubožnih staršev, si torej ne morejo vzdržavati klavirja doma in plačevati zanj po 8—10 K posojnine na mesec, zato pa hodijo kar po štirje in še več na dan za eno uro k svojemu tovarišu, ki ima najet klavir, da se zamorejo vaditi za 2 K na mesec.

Ker je pa stanovanje tega tovariša od drugih časih tudi več kot pol ure oddaljeno, izgubijo ti siromaki že na poti po eno uro, kar je pa zanje sila veliko, če se pomisli, da je na učiteljskih že itak med drugimi srednjimi šolami največ obveznih učnih predmetov in torej tudi največ učnih

ur na dan. In poleg vseh teh ur si pa mora ubožen kandidat še služiti denar z inštrukcijami, da se sploh zamore živiti, zakaj ona mastna štipendija 100 K — katerega imena pač ni vredna in homo o priliki še o nji izpregovorili par resnih besedi — nikakor ne zadostuje za hrano, stanovanje in šolske potrebščine. Kje naj vzame potem kandidat čas, da študira in se pripravi iz drugih predmetov? Zato smo odločno za to, da se klavir in orgle odpravita iz naših učiteljskih. Ta dva predmeta, zlasti pa orgle, sta marsikom prizadela občutnih udarecev. Poznamo dva kandidata, ki sta bila marljiva, zlasti eden je bil posebno nadarjen za vse druge predmete, za glasbo pa ne in je bil poleg tega še tako kratkoviden, da z dvojnimi očali na nosu ni mogel čitati not in se zadostno izvežbati na orglah, prvi pa tudi ni imel potrebne nadarjenosti za muziko, in oba sta padla pri maturi in nje ponavljanju iz orgel. Ali niso bile torej orgle za ta dva dijaka največja nesreča? Gotovo!

Na učiteljskih naj se goji petje in kvečjemu še gosli, oboje pa le v toliki meri, da more kandidat potem kot učitelj poučevati v petju. Klavir in orgle pa naj se kratkomalo opustita. Vlada hoče tu učitelju nekako pomagati, da si z orglanjem izboljša svoje gmotno stanje, obenem pa hoče pripomoči faranom, pa pridejo ceneje do cerkvenega petja. Toda za to njeno skrbnost in dobrohotnost se ji prav cifrasto zahvaljujemo. Skrbi naj rajši, da dobe učitelji svojemu stanu in delu primerno plačo, da se jim ne bo potreba ukvarjati s takimi postranskimi zaslužki in prepričana je lahko, da ji bomo hvaležni prav od sreca; orglanje pa radi prepuščamo organistom, ki se nalašč za ta posel pripravljajo v orglar-skih šolah.

Saj je pa tudi znana stvar, da dá župnik orglarijo učitelju le tam, kjer hoče za umazano plačo 140 K na leto uživati pri cerkvenih opravilih lepo petje in godbo; kakor hitro pa je s tem poslom združena boljša plača, pa takoj nastavi posebnega organista. Torej je to le nesramno izkoriščanje ubogega učitelja, ki je semtertja zaradi rodovinskih razmer in slabega svojega gmotnega stanja časih res primoran vgrizniti v to kislno jabolko. Če preračuna učitelj-organist, koliko dobi od ure za ta svoj postranski posel, bo dobil za rezultat 20 h.

Ali ni to nesramno, zahtevati od izobraženega človeka, da naj prodaja svoje moči po 20 h na uro?! Vsak učitelj se že itak dovolj izčrpa v šoli, potem naj pa še zunaj nje „gara“ za te beraške solde, to vendar ne gre! In če bi imel

učitelj-organist pri tem morda razvedrilo ali zabavo, bi še bilo. A ravno nasprotno je res! Ubijati se mora s pevci, ki so navadno, četudi so kmetiški ljudje, tako občutljivi, da jim ne sme reči niti besedice, če hoče, da mu ne izostanejo in ga ne puste na cedilu; vrhu vseh teh prijetnosti mora pa še izkušati, da ustreže župniku, sicer se mu lahko pripeti, kakor nekje v kočevskem okraju, da ga kar izpred altarja med mašo nahruli, če mu to ali ono na koru ni všeč. Naše mnenje je: učitelj naj bo učitelj, organist pa organist. Ta dva stanova ne smeta in ne moreta biti združena v eni osebi. Zlasti pa smo zoper to, da bi se učitelji izkoriščali. Če hoče imeti občina cerkveno petje, naj si nastavi organista, če pa tega ne more storiti, naj imajo pa tihe maše ali pa, kjer sta dva duhovnika, naj drug drugemu orglata in si potem, če hočeta, med seboj razdelita onih 140 K. Če ima pa učitelj res veselje do orgljanja in cerkvenega petja, potem pa naj ta posel prevzame principiarno le za dobro plačo, zakaj če dobi duhovnik za mašo 2 K, zakaj naj bi pa učitelj orglal in vrhu tega še učil pevce za manjšo vsoto ko 2 K; saj kmet rad da za cerkev in ker sodi orgljanje in petje tudi k nji, bo torej tudi za to rad dal, če bo videl, da ni drugače.

Glede klavirja in orgel so nekateri učitelji-glasbeniki mnenja, da sta ta dva predmeta vendarle potrebna na učiteljski, ker pride učitelj na kmetih v položaj, in je tudi nekako njegova dolžnost, da nabira narodne pesmi, jih harmonizira in gleda sploh na to, da širi s petjem omiko med narodom. Večina pa smo drugačnega mnenja.

Kar se tiče prvega dela te trditve, moramo reči, da je to prevelika zahteva in je izvršljiva le tedaj, če je dotični učitelj res muzikaličen, nikakor pa se ne more zahtevati, da bi bil vsak učitelj zmožen izvrševati to nalogo. Oni učitelj pa, ki ima talent za glasbo, bo pa nabiral in harmonizoval narodne in komponiral druge pesmi, če se je učil na učiteljski klavir ali pa ne, zakaj učil se ga bo privatno prav tako, kakor se ga učijo posamezniki iz vseh drugih stanov, ki se ga na gimnaziji ali realki niso učili. Torej je ta stvar docela subjektivna. In prav tako je tudi s petjem na kmetih. Kjer je učitelj-pevec, ta bo imel gotovo takoj svoj pevski zbor, če pa ni navdušen pevec, ga pa tudi učiteljski klavir ne bo privedel do tega. Sicer pa poznamo tudi pevovodje po kmetih, ki ne znajo klavirja, ki znajo le gosli ali kak drug instrument in vendar imajo svoj pevski zbor; kateri pevovodje izmed teh, prvi ali drugi, so boljši, prepuščamo v razsodbo glasbenikom, faktum pa je, da sta klavir in orgle na učiteljski popolnoma nepotrebna, ki dasta kandidatom preobilo truda, in sicer toliko, da morajo pri tem zanemarjati druge, za življenje dokaj potrebnejše in važnejše predmete. Zato pa kličemo: Proč s klavirjem in orglami na učiteljskih!

Glavna skupščina „Saveza hrvatskih učiteljskih društava“.

(Dalje).

Čast našem duhovništvu, vendar ravno orglarska in pevska služba čestokrat dovede v neugoden položaj učitelja napram duhovniku. Mnogo razpora in nesporazumljenja se lahko zahvali za svoj početak ravno temu podrejenemu odnosu učitelja napram duhovniku, osobito ako se nameri sekira na železo. Tako sem, slav. skupščina, na kratko hotel izreči

težavo in odgovornost orglarske in pevske službe brez kakega komentara. Vsak izmed vas bi znal ta položaj od svoje strani ilustrovati, toda pustimo to.

Moglo bi se vprašati: Kdo tedaj naj orgla in poje? Najliberalniji bi hoteli popolno emancipacijo učitelja od orglarske in pevske službe; nekateri bi pa celo zahtevali, da se učitelju uprav zabrani orglati in peti.

Mi pa nočemo tako. Nekdo je tretji na sredini, s katerim imamo račun, in to je narod. Učitelj ne stoji v službi ne svetne ne cerkvene oblasti, nego on stoji v službi naroda. Hrvatski in srbski narod je skozinsko prošinjjen z verskim duhom, njemu je cerkev edina tolažnica in tešiteljica. V nji išče odduška svoji radosti in tolažbe v svojih bolih, in temu je v prilog glasba, imenoma petje in orgljanje, ona božanstvena harmonija, ki vzdiguje srca do rajskih višin. Raditega mu ne smemo kratiti te radosti, ker bi znalo biti opasno.

Tedaj učitelj, ki znaš in moreš, orglaj in pevaj dalje, ali brez posebne zaveze, ki bi morda prišla navkriž s tvojim strogo odmerjenim službenim položajem, ali ki bi utegnula škodovati toliko potrebnemu odmoru.

Pa kakor duhovnik živi od oltarja, ni prav, da učitelj nima dohodkov od orgljanja in pevanja; zato mu gre, da se mu ta trud primerno nagradi. Učitelj tedaj more, a ne mora biti orglavec in pevec, najmanj pa še brezplačen.

Ako narod toliko ceni orgljanje in petje, naj tudi zmore stroške, da to dostojno plača. Narod plača inštitucije, ki so mu manjša briga, pa naj tudi za to najde sredstva, če ne more plačati cerkvena blagajnica. Ako pa nima denarja, naj ne nareja parade na račun slobode in zdravja učiteljevega.

Načeloma sem tedaj zato, da se učitelj po nobenem zakonu, po nobeni naredbi ne sme pritegniti na orglarsko in pevsko službo. To bodi postransko njegovo zanimanje, ki se mu priporoča z ozirom na naše stališče. Pa kakor je to zanimanje postransko, je tudi vprašanje o njegovi nagradi postransko. Plača za orgljanje je stvar privatne pogodbe med najemnikom in najemodajalcem. Hoče li tedaj kdo brezplačno orglati ali peti, naj to nikogar ne skrbi; na čast mu!

Mislim pa, kadar bi se orglalo in pelo za „gotove pare“, bi se dobilo orglaveca izven učiteljskega stanú, kakor je to često že. Takrat bi se reklo, da učitelj ni zadosti muzikaličen; če bi bila nagrada obilna, bi se zahtevalo sposobnejšega, kakor se vedno sposobnejši zahteva tam, kjer se zasluži kak vinar; zakaj to, kar se plača, učitelj ne razumi, da bi se bavil z istim.

Še ena postranska služba je, ki jo mora vsak učitelj in učiteljica opravljati, to je brezplačni pouk v ponavljalnici, odnosno v nadaljevalnici.

Od ponavljalnega pouka se mnogo zahteva, zato je tudi odgovornost za dosego uspeha velika. Tudi ljudskošolsko učiteljstvo samo je povodom revizije učnih načrtov stavilo v nadaljevalne šole velike nade, ki zahtevajo obilnega in intenzivnega dela. Niso one manjše važnosti nego šole za rokodelske vajence, ki se jim posveča toliko pazljivosti, kar je sicer povsem pravilno. Nadaljevalna šola je nekak višji zavod, višji oddelek ljudske šole. Ona je zavod, oddeljen od ljudske šole, pa je tedaj tudi prav, da se delo v taki šoli posebno plačuje. Glede na to naj se učiteljsko osobje za pouk v ponavljalnici in nadaljevalnici nagraja na način, kakor je uvedeno na rokodelskih šolah.

Slavna skupščina! Jaz sem s svojimi izvajanji gotov, a Bog naj da, da bi naše utemeljene težnje tudi v tem smislu oživile! Govoril sem. (Vseobče odobravanje). (Dalje.)

Zborovanje češkega učiteljstva.

(Dopis iz Prage.)

Na poziv upravnega odbora zaveze učiteljskih društev se je zbralo češko učiteljstvo k zborovanju, ki je trajalo od 5. do 9. avgusta t. l. Zborovaleci so se bavili zgolj s kulturnimi vprašanji. Češko učiteljstvo zahteva, da se postavi učiteljska izobrazba na višji nivo, saj je znana stvar, da teži češko napredno učiteljstvo za univerzitetnimi nauki. Zaradi tega hoče imeti enotno organizacijo vsega šolstva in zahteva, da se poboljša pravni položaj učiteljstva in da se nadzorovanje šol uredi prirodneje, kakor bi bolj odgovarjalo zahtevam novega časa. Ta skupščina ni bila samo sestanek češkega učiteljstva, nego bila je sestanek vseh prijateljev moderne šole, ki niso hladni nasproti kulturnemu delovanju učiteljstva, ampak gledajo to delovanje z radostjo in ljubeznijo ter vedno in povsod podpirajo težnje učiteljstva. Temu sestanku se je pridružil sestanek učiteljstva iz krajev čeških manjšin, ki bijejo boj z narodovimi sovražniki, ki hočejo iz teh pokrajin iztirati češki jezik. Spored, sestavljen za češko učiteljsko skupščino, dokazuje najlepše, da češki učitelji pojmiyo zahteve nove dobe, ki s prosveto dela pot k svobodi.

Ta skupščina, ki ji je prisostvovalo do 3000 učiteljev iz vseh krajev kraljevstva Češkega, se je izjavila za popolno reformo šole, tako da se šola uredi kot ljudska, narodna in samoupravna. Osebito je zahtevala, da se šola osvobodi vseh tujih vplivov, pri čemer je posebno upoštevati vpliv cerkve in države. Šolska samouprava mora biti narodna in strokovnjaška, t. j. češkemu šolstvu je treba, da ga upravljajo na vsakem polju Čehi in strokovnjaki, ki so si pridobili za to potrebno strokovnjaško vedo. Kakor odločujejo v avtonomni vojaški in juridični upravi samo strokovnjaki, tako je treba, da bodi tudi v šolski avtonomiji; s tem se enkrat za vselej ubije pogubno načelo, da se v šolskem vprašanju razume vsakdo. Deželni zbor naj sklepa šolske zakone, ko je zaslíhal deželne učiteljske konferencije. Najvišja upravna oblast za češke šole je naučno ministrstvo za zemlje češke krone. Najvišja šolska inštanca v vsakem češkem ozemlju je deželni šolski svet. V ta svet odpošílja deželna konferencija iz kroga učiteljev-strokovnjakov pedagoško komisijo. Takisto je treba, da so v vsakem okrajnem šolskem svetu stalni učiteljski odbori, ki jih sestavlja okrajna učiteljska konferencija. Predsednika dež. šol. sveta, predsednike in podpredsednike okrajnih in krajnih šolskih svetov izvoli učiteljstvo samo, takisto pedagoške nadzornike, ki so pri učiteljskih konferencah samo referenti.

Skupščina je nadalje sklenila, da bilo najbolje, ako bi se šole razdelile v občne in strokovne. Treba je, da se razdele občne ljudske šole v nižje šole s 5 razredi in v njih organiški sestav, ki se dopolni v višjih ljudskih ali meščanskih šolah. Take šole naj se osnujejo v poedinih krajih kot župne šole, ki so enako obvezne za vso šolsko mladino. Učiteljstvo vrhutega zahteva, da se razširi doba šolskega obiska od 8 na 9 let. Skupščina je nadalje izrazila željo, da se reformirajo strokovne šole tako, da se poleg praktiške izobrazbe, ki naj služi za bodoče življenje, skrbi v teh šolah tudi za politiško in državljansko naobrazbo v smislu napredka narodnega življa.

Zahteva, da se učiteljstvo izobrazuje akademiški, je formulovana s predlogom, da se osnuj poleg filozofske fakultete na vseučilišču višja pedagoška šola, kjer bi prejimali

bodoči učitelji globokejšo teoretiško izobrazbo in potrebno praktiško izvežbanost. V Pragi in Brnu je treba, da se ustanove učiteljske knjižnice in da se osnuje pedagoški muzej. Odličnejšim učiteljem se morajo dajati sredstva, da s potoivanjem razširijo poznavanje inozemskega šolstva. Učiteljska skupščina zahteva najodločneje popolno državljansko svobodo za učitelje: odpravo tajne kvalifikacije in osvobojenje od državnega in cerkvenega absolutizma, takisto popolno nezavisnost od različnih politiških in drugih uradnikov.

Skupščine so se udeležili zastopniki vseh čeških politiških strank, odposlanec češkega vseučilišča, župan praški in zastopniki praških učiteljskih in obrtnih korporacij.

Najlepše je pozdravil učiteljstvo vseučiliški profesor František Drtina, ki je označil kot ideal skupnost vsega češkega učiteljstva brez ozira na razliko mišljenja. Ta skupnost bi ustvarjala osnove češkega kulturnega društva, ki bi vsem udom in delom češkega narodnega telesa dalo oči, razum in duha, duha edinstva. Povdarjal je zlasti pomen občne narodne šole, v kateri se odločuje bodočnost naroda, zakaj ta vzgaja nova pokolenja.

Dopisi.

Koroško.

Družba sv. Mohorja. Družba sv. Mohorja šteje letos 76.058 udov, to je 3988 manj kakor lansko leto, ko smo bili dospeli do prečastnega števila 80.043 udov. Po posameznih škofijah, oziroma krajih, je število sledeče:

1. Goriška nadškofija	8301 (— 396)	udov
2. Krška škofija	6205 (— 360)	"
3. Lavantinska škofija	23293 (—2115)	"
4. Ljubljanska škofija	30398 (— 915)	"
5. Tržaško-koperska škofija	4048 (— 220)	"
6. Sekovska škofija	560 (+ 4)	"
7. Somboteljska škofija	306 (— 40)	"
8. Zagrebška nadškofija	423 (— 23)	"
9. Senjska škofija	188 (— 5)	"
10. Poreška škofija	102 (— 30)	"
11. Djakovška škofija	63 (— 3)	"
12. Bosna	214 (— 15)	"
13. Videmska nadškofija	175 (— 8)	"
14. Razni kraji	472 (+ 50)	"
15. Amerikanci	1110 (+ 137)	"
16. Afrika in Azija	191 (— 51)	"
Skupaj	76058 (—3988)	udov.

Ta razkaz nam kaže, da smo po treh pokrajinah napredovali; zlasti so se odlikovali Amerikanci, ki štejejo 137 udov več kakor lansko leto. Po raznih krajih je 50 udov več, v sekovski škofiji 4. — Nazadek se kaže po škofijah, oziroma krajih: Lavantinska 2115, ljubljanska 915, goriška 396, krška 360, tržaško - koperska 220, Afrika in Azija 51, somboteljska 40, poreška 30, zagrebška 23, bosniške 15, videmska 8, senjska 5, djakovska 3. — V družbene „zlate bukve“, v katere so po pravilih vpiše vsak novo vstopivši ud, se je zapisalo 7167 novih letnih udov, namreč od številke 234.722 do številke 241.889.

Družba razpošlje svojim udom letos 546.348 knjig. Pač častno število za mali in še tako razkosani slovenski narod! Če prištejemo te knjige onim, katere je družba sv. Mohorja od svojega obstanka že podala svojim udom, naj-

demo, da je Slovincem vkup poklonila 9,300.040 iztisov knjig! V istini pa je to število še precej više, ker so tu štete samo one knjige, ki so jih prejeli udje, natisnjeni in izkazani v naših koledarjih.

V Celovcu, dne 20. septembra 1903.

Odbor.

Goriško.

Iz sežanskega okraja. (Okrajna učiteljska konferencija.) Učiteljstvo sežanskega okraja je imelo 23. septembra ob 10. uri predpoldne svojo uradno učiteljsko konferencijo v šolskem poslopju v Sežani. Navzočih je bilo izmed 62 članov učiteljstva 60, dva člana pa sta bila zaradi bolezni odsotna.

Ob 10. uri pozdravi predsednik konferencije, g. c. kr. okr. šolski nadzornik M. Kante, navzoče s primernimi besedami ter nam predstavi navzočega zastopnika c. kr. okrajnega šolskega sveta g. Mozetiča, c. kr. okrajnega komisarja, ki je nadomestoval c. kr. okr. glavarja g. Rebeka. Imenuje svojim namestnikom starosto učiteljstva g. A. Benigarja, nadučitelja v Tomaju, a učiteljstvo izbere zapisnikarjem g. Vendramina (Dutovlje) in g. Rojca (Šitjijak).

G. komisar nas je v imenu c. kr. okrajnega šolskega sveta prisrčno pozdravil. Učiteljstvo pa se mu je odzvalo z „živio“-klici.

Prilичno je g. predsednik predstavil učiteljstvu že dobro znana navzoča gg. Iv. Nekermanna, c. kr. okr. šol. nadzornika za tržaško okolico iz Proseka in I. Bajca, c. kr. vadičnega učitelja in voditelja c. kr. pripravnice v Sežani. Oba je učiteljstvo z „živela“ pozdravilo.

Sledila je na to prva točka dnevnega reda: „Ovca“, učna slika iz realij po formalnih stopnjah. (Učna slika za 4. šolsko leto štirirazredne ljudske šole.) Gdč. Balbina Eppich, učiteljica v Sežani, je imela z otroki 4. šolskega leta praktični nastop glede te točke in je po formalnih stopnjah prav dobro izvršila svojo nalogo.

Z ravno istimi otroki je izvršila potem gdč. Kristina Cazafura, učiteljica v Sežani, drugo točko dnevnega reda, in sicer: „Ovca“, popis po vprašanjih, učna slika iz spisja po didaktičnih stopnjah. (Učna slika za 4. šolsko leto štirirazredne ljudske šole.) Tudi to točko je gdč. Cazafura izvršila v zadovoljnost učiteljstva.

Za to točko je sledilo poročilo g. predsednika konferencije o stanju ljudskega šolstva v l. 1902—1903. Iz poročila g. nadzornika je bilo razvidno, da je šolstvo v našem okraju prav lepo napredovalo in da je šolski obisk bil v tem letu — po poročilu c. kr. deželnega šolskega sveta — najboljši na Goriško-Gradiščanskem, zakaj 99% šolodolžne mladine je obiskovalo šolo. Tedaj vsa čast učiteljstvu in dotičnim kraj. šol. svetom!

Prilичno omenim, da je naš c. kr. okrajni šolski svet določil, da mora od letos naprej vse učiteljstvo spisovati v knjigo „Pripravljalna knjižica“ vsak dan vso snov, namenjeno za pouk. Ta knjižica pa mora imeti sledeče predale:

1.) Dan v tednu, mesecu in letu dotične priprave. 2.) Potrebni učni pripomočki in navodila. 3.) Učna snov posameznih predmetov v dotični uri za isti dan pri direktnem in indirektnem pouku. 4.) Napraviti na kratko učno dispozicijo ali pa skicirati učno sliko ali pa citirati prečitano učno sliko iz katerekoli metodične knjige. 5.) Napisati vodilni motiv vzgojevalnega pouka. 6. Opomnje učiteljeve po dovršenem pouku.

Da bo vse učiteljstvo imelo več ali manj enake take knjige, je g. nadzornik razdelil med vse obrazec, iz katerega je razvidno, kako naj učiteljstvo, ako bi namreč o tem kaj dvomilo, to knjigo spisuje.

Pri tem delu porabi sicer učitelj(ica) vsak dan eno uro časa, pa to nič ne dé, zakaj s tako pripravo bodo uspehi v šoli gotovo še boljši. To ni nič kaj novega, saj tako delajo učitelji na Češkem in tudi že na Štajerskem in Kranjskem. V začetku bo delo vsekako sitno, a sčasoma se stvar ugladi in lepi uspehi bodo venčali delovanje učiteljstva.

Po tej točki je sledil referat g. Iv. Bane, učitelja v Divači: „Pojasnila formalnim in učnim stopnjam iz občega in sosebno iz praktičnega stališča“. Poročevalec je s priznanim humorom prav dobro rešil svojo zadačo.

V imenu knjižničnega odbora je poročal načelnik g. Anton Kosovelj, nadučitelj v Sežani. Z veseljem smo doznali, pa dobi naša knjižnica dokaj lepih in novih knjig. Do sedaj je imela okrajna učiteljska knjižnica v Sežani svojo filijalo v Komnu, ki pa ni bila prav bogato založena, zakaj največ dragih in dobrih knjig je bilo v Sežani. Odslej pa bo imela okrajna učiteljska knjižnica vse knjige in duplo, t. j. vsaka knjiga se bo nahajala v knjižnicah v Sežani in v Komnu. Tudi bosta obe knjižnici ud „Šolske Matice“. Ob tej priliki bodi omenjeno, da ima vsaka šola (in tudi vsak član učiteljstva) v našem okraju eno knjigo „Register knjig c. kr. okrajne šolske knjižnice v Sežani“. V tej knjigi so imenovane vse knjige, nahajajoče se v knjižnici v Sežani in v Komnu in sicer po sledečem redu: A. Pedagoške knjige. — B. Zemljepisne, zgodovinske in statistične knjige. — C. Jezikoslovne knjige. — Č. Aritmetične knjige. — D. Prirodoslovske knjige. — E. Različnega obsega knjige.

Iz tega registra je v predalih razvidno: 1.) Štev. knjige. 2.) Pisatelj. 3.) Naslov knjige. 4.) Del. 5.) Zvezkov. 6.) V Sežani. 7.) V Komnu. 8.) Opomba. G. načelnik Kosovelj nam je razdelil, dodatno k temu registru, hektografran izpisek vseh knjig, ki jih je okrajna učiteljska knjižnica od l. 1896. naprej nabavila in prejela. Teh je pod A — 60; pod B — 20; pod C — 21; pod Č — 4; pod D — 17; pod E — 82. — Skupna okrajna učiteljska knjižnica (Sežana—Komen) broji sedaj knjig:

1.) Pedagoških	248
2.) Zemljepisnih, zgodovinskih in statističnih	92
2.) Jezikoslovnih	36
4.) Aritmetičnih	24
5.) Prirodoslovskih	98
6.) Različnega obsega	249
Skupaj	747

Za tako ureditev gre vsa čast g. načelniku Kosovelju v Sežani!

Sedaj naj pa učiteljstvo marljivo čita knjige in naj pridno porablja obresti v knjižnici naloženega kapitala!

Iz poročila blagajničarice gdč. učiteljice Cazafura v Sežani je bilo razvidno, da ima blagajnica še nekaj kapitala, ki se lahko porabi za nabavo knjig za učiteljstvo. — Sledila je potem volitev stalnega in knjižničnega odbora in volitev dveh članov za deželno učiteljsko konferencijo. Na predlog g. A. Berginca, nadučitelja v Povirju, so bili soglasno izvoljeni: v stalni odbor gg.: Iv. Bano, učitelj v Divači, Jos. Ravbar, nadučitelj v Zgoniku, A. Leban, nadučitelj v Komnu, A. Kosovelj, nadučitelj v Sežani. V knjižnični odbor: g. Ant. Kosovelj, nadučitelj v Sežani; gdč. Ernesta Ingerl, učiteljica v Komnu; gdč. Cazafura

Kr., učiteljica v Sežani in g. S. Sila, učitelj v Štorjah. — V deželno učiteljsko konferencijo g. Iv. Bano, učitelj v Divači in g. Franc Tomšič, nadučitelj v Nabrežini.

Potem se je sprejel predlog g. A. Kosovelja, nadučitelja v Sežani: „C. kr. okrajni šolski svet deluj v to pri merodajnem faktorju, da se čim preje izboljša gmotno stanje učiteljstva Goriško-Gradišanskega!“ — G. nadzornik je obljubil, da bo v tem smislu stavil predlog v okrajnem šolskem svetu, kar se je z odobravanjem vzelo na znanje.

S tem je bil spored konferencije ob 2 $\frac{1}{2}$ uri popoldne končan.

G. predsednik M. Kante se zahvali učiteljstvu za obilen trud pri konferenciji, se spominja Nj. Veličanstva presvetlega cesarja Franca Jožefa I. in učiteljstva ter zaori mogočni trikratni „živio“.

Končno se je podpredsednik g. A. Benigar, nadučitelj v Tomaju, zahvalil predsedniku za spretno in nepristransko vodstvo konferencije in učiteljstvo se je z živio-klici odzvalo.

Potem je bil skupni obed v gostilnici g. Mahorčiča. Tam so se glasili naši „slavci“, prepevaje lepe narodne pesmi. Proti večeru smo se razšli, upajoč, da se vidimo meseca oktobra pri zborovanju učiteljskega društva v Komnu.

Društveni vestnik.

Štajersko.

Savinjsko učiteljsko društvo zboruje dne 15. oktobra ob 1 $\frac{1}{2}$ dveh popoldan v šolskih prostorih v Letušu. Na dnevnem redu je predavanje g. Marschitza: „Nazorni nauk na nižji stopnji“. Zborovanje se vrši ob vsakem vremenu. Na veselo svidenje v prijaznem Letušu!

Anton Farčnik, predsednik.

Vabilo. V smislu sklepa bo prihodnje zborovanje „Učit. društva za celjski in laški okraj“ v nedeljo, dne 8. novembra t. l. ob 1 $\frac{1}{2}$ 11. uri dopoldne v okoliški deški šoli v Celju. Vspored: 1.) Zadnji zapisnik. 2.) Petje. 3.) Društvene zadeve in nasveti. 4.) Poročilo o glavnem letošnjem zborovanju „Lehrerbund“ v Lipnici. (G. Exel-Vojnik). 5.) Iz šolske prakse. K obilni udeležbi vabi vljudno

Armin Gradišnik, t. č. predsednik.

Štajerski „Lehrerbund“ v Lipnici. Štajerska učiteljska zveza, ki združuje tudi slovensko učiteljstvo, je dne 14. in 15. kimavca zborovala v prijazni Lipnici. Udeležba je bila jako obila. Glavnega zborovanja se je udeležilo okroglo 350 učiteljev. Brezdvomno bi bila ista zlasti s strani učiteljic še večja, da niso prav iste dni razsajali hudi viharji s silnimi nalivi. Lipnica je oblekla v času našega shoda praznično obleko. Deputacija občinskega zastopa in domačega učiteljskega društva je sprejemala udeležnike na kolodvoru, s hiš so plapolale zastave došlih v pozdrav.

Dne 14. kimavca so se pričela posvetovanja. Od 9. zjutraj do pol 2. popoldne je trajalo zborovanje bundovega odbora. Ob dveh se je pričelo zborovanje društva „Samopomoč“. Iz poročila posnamemo, da je štelu društvo dne 15. avgusta t. l. 629 članov. Število do sedaj pristoplih znaša 674, od teh je umrlo 28 članov, 17 pa jih je izstopilo, oziroma so se izbrisali. V vsem je društvo do sedaj izplačalo 27.228 K zavarovalnine in šteje danes 16.000 K rezervnega fonda. Društvo deluje 7 let. Zanimanje zanj je veliko in vedno narašča. Umevno: saj je to naše delo v blagor naših. Naj bi procvitalo!

Ob 4. otvori zvezin predsednik Killer zborovanje delegacije in poroča na kratko o bundovem delovanju. Zveza si je marno prizadevala izposlovati izboljšanje onih razmer, ki jih provzročila novi plačilni zakon posebno mlajšim tova-

rišem; ali vse tozadevne peticije in reklamacije so romale v koš in iz koša neznano kam. Odgovor nanje je bil zmeraj prav kratek in jasen. Disciplinarni zakon pride v letošnjem zasedanju deželnega zbora v razpravo. V enketo, ki se je pečala s pretresovanjem istega zakona, je odposlal bund zastopnika Otterja. Predsednik Killer se ob tej priliki zahvali imenovanemu tovarišu za njegovo temeljito in odločno obrambo učiteljskih pravic, delegacija pa daje duška zasluženemu priznanju z živahnim ploskanjem. Govoreč o bundovem glasilu, pozivlja predsednik vse društvene načelnike, naj resno vplivajo na to, da se bo pridno dopisovalo. Posebno kratka poročila o društvenih zborovanjih, in sploh vse, kar bi utegnilo zanimati, naj se točno in zanesljivo objavlja.)

Delegacija je soglasno sklenila, da znaša bundova članarina 4 K na leto; v nji je že všteta naročnina za bundovo glasilo, ki se bo članom redno dopoščljalo. Na tem mestu naj omenim, da je izzval ormoški delegat, tovariš g. Košar, prav zanimivo debato, ki pojasnuje, da se smatrajo bundovim članom a) vsa ona društva, ki so korporativno prijavila svoj pristop (posredni člani) in b) vsi oni društveni okrajnih učiteljskih društev, oziroma učitelji sploh, ki se naravnost ali potem društvenega vodstva javijo za sprejem (neposredni člani). Ta ukrep ne izpremeni na obstoječem redu prav ničesar. Vsak odjemalec lista je plačeval do sedaj s članino vred 4 K na leto in narobe; nobeden član okrajnega učiteljskega društva ni prisiljen postati član bundov. Gre se le za to, da se uredi in olajša vodstvu poslovanje. Število naročnikov „Schul- und Lehrerzeitunge“ je naraslo od lanskega leta za 240. Seveda so tudi v bundovih vrstah znikerni plačniki. Kako bi bilo mogoče drugače izkazati ogromno vsoto 1400 K izostale naročnine?! O tem bo treba v domačih društvih resne besede!**)

Tovariš Schreithofer je poročal o ustanovitvi častnih sodov. Uprav fasciniral je navzoče za uvedbo takih institucij v debati predsednik nemško-avstrijske učiteljske zveze, tovariš Kerzler iz Nižje Avstrijske. Zadeva je jako važna in bo prišla na dnevni red okr. učiteljskih društev. Z uspehi teh posvetovanj se bo baval bundov odbor in ukrenil potrebne korake.

Proti 8. uri se je seja odposlancev zaključila, in že je vrelo občinstvo v veliko in obsežno dvorano g. Neuböcka, kjer sta domača in mogočna zbora pevcev in godbenikov priredila uprav sijajen večer učiteljstvu na čast. Petje, godba, samospevi, deklamacije, nagovori, pozdravi in zahvale — vse to se je menjavalo in tekmovalo med seboj in nam sladilo vžitka polne ure, ki ostanejo vsakemu udeležencu v prijetnem in trajnem spominu.

Prihodnjega dne točno ob 9. se je otvorilo glavno zborovanje. Predaval je profesor g. Wesely o preustrojitvi risarskega pouka v ljudskih šolah in tovariš g. Otter o disciplinarnem zakonu. Oba predmeta imata aktuvalen značaj; bila sta v rokah jako spretnih poročevalcev in sta imela jako pazne in navdušene poslušalce. Bundovo glasilo bo o obeh obširno poročalo, takisto bodo to storili delegatje v svojih društvih, zato sklepam „Tovariševo“ poročilo le še z naznanilom, da so voljeni v odbor g. Killer, predsednikom, in iz Spodnjega Štajerskega tovariši gg. Gradišnik Armin, Porekar Anton, Požegar Avgust in Slanc Ernest.

Vse zborovanje je bilo strogo stanovsko, stvarno in globoko resno. Tudi gostoljubni Lipničani so uvaževali to naše delo, in harmonija med tovariši obeh narodnosti je bila ves čas blagodejna in vtisk najboljši. Kako bi moglo biti tudi drugače? V odboru in vodstvu bundovem stoje izkušeni in odločni tovariši, in slovenska delegacija je obrnila z novimi upi korake v svojo ožjo domovino.

Delegat.

*) V tem oziru vlada neverjetno velik indiferentizem. Navadno je to delo zapisnikarjev. Treba jih bo „prijeti“. Naj pišejo, ali pa naj odložijo mandate.
Op. por.

**) Nekateri menda mislijo, da rastejo časopisi na drevju, ali pa da jih sipljejo iz nebes. Papir, tisk, odgovorno uredništvo, razpoščljanje lista in drugo poslovanje, to vse je zastoj — menijo!?

Goriško.

Redno zborovanje učit. društva za sežanski šolski okraj bo v Komnu, dne 15. t. m. ob 10. uri dopoldne. Vspored: 1.) Učna slika iz prostr. risanja. 2.) Pozdrav predsednikov. 3.) Overovljenje zapisnika. 4.) Referat (gosp. nadučitelj Konec). 5.) Predlogi. 6.) Vaje v petju: a) Na planine (Moh. p. I. str. 22.), b) Moj dom (Moh. p. I. str. 87.) K obilni vdeležbi vabi vljudno odbor.

Književnost in umetnost.

„Zvonček“. Štev. 10 ima tole vsebino: 1. Jesenske pesmi. Borisov. 2. Žabe so jih pojedle. Jožef Krvan. Povest. 3. Prvi dimnikar. Kopoljski. Povest s podobo. 4. Ivan Škrjanec. Lad. Ogorek. Življenjepis s podobo. 5. Žalostna pot. Cvetko Slavin. Pesem. 6. „Či-či Stanka!...“ Cvetko Slavin. Pesem s podobo. 7. Jezica malih. F. Palnák. Povest. 8. Padla je slanica... Borisov. Pesem. 9. Jutranji izprehod. Cvetko Slavin. Povest s podobo. 10. Iz čitanke grofa Leva Nikolajeviča Tolstega. Solovej. Povesti. 11. Tri veše. Cvetko Slavin. Pesem. 12. Povodni mož na Mrzlici. Mihael R. Pravljič. 13. Vestna straža. Peter Petrovič. Povest. 14. Obisk. E. Gangl. Pesem. 15. Pouk in zabava. Kdo sem. A. Kosi. Uglasbena pesem. 16. Novice. Računska šala. Rešitev zastavice v podobah in rešilci.

Mali vitez. Tega slovečega Sienkiewiczzevega romana je izšel 18. in 19. sešitek. Cena sešitku 40 h.

Učne slike iz nazornega nauka za I. in II. razred. (Podrobni učni načrt.) Uredil Anton Maier. — Naše uredništvo sicer ni bilo toliko vredno, da bi prijelo običajni izvod te epohalne brošure v oceno, vendar smo bili toliko srečni, da smo vsaj nekotiko mogli pregledati nje vsebino. Govorili bomo o nji o drugi priliki in na drugem mestu.

Ženska ročna dela za pouk na ženskih učiteljskih. (Pomožna knjiga za učiteljice.) Sestavila Pavla pl. Renzenberg, c. kr. učiteljica na ljubljanskem učiteljskem. III. del. Šivanje. S 66 nariski in z dvema polama s kroji. Cena mehko vezani knjigi 3 K 10 h, trdo vezani 3 K 50 h. V Ljubljani. Natisnila in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. Str. 149. — Praktično sestavljena in spisana knjiga bo gotovo dobro služila učiteljicam ženskih ročnih del. Morda nam pošlje katerakoli koleginja strokovnjaško oceno. Prosimo zanjo javno, ker so bile naše specialne prošnje brezuspešne.

Urbánkův Kapesni kolendař českého učitelstva na školni rok. 1903—1904. Uredila sta ga J. Urbánek-Budějevický in Ant. Konst. Viták. Stane s pošto 70 h. Naroča se pri založniku Urbánku v Pragi.

Vestnik.

Osebnosti na Kranjskem. Absolvirana učiteljska kandidatinja Marija pl. Kleinmayrova je provizorično nastavljena v Dobu. Absolvirani učit. kandidat Ivan Čepon je imenovan provizoričnim učiteljem v Rakitni, absolvirana učit. kandidatinja Ana Vižinova pa za provizorično učiteljico pri Sv. Trojici. Absolvirana učit. kandidatinja Evlalija Tavčarjeva je provizorično nastavljena v Krškem. Začasno so nastavljene kot učiteljice in šolske voditeljice te-le gđč. učiteljske kandidatinje: Amalija Jegličeva v Kokri; Antonija Rakovčeva v Št. Lenartu in Suzana Balohova v Črnučah. Provizoričen učitelj Ivan Štrekelj je premeščen na štirirazrednico na Vrhniki. Kot suplentinje so nastavljene absolvirane učiteljske kandidatinje gđč. Jospina Mučeva na Vačah, Marija Odlasekova pri D. Mariji v Polju in Avrelija Brezečeva v Dvoru. Kot provizorične učiteljice so nastavljene absolvirane učiteljske kandidatinje gospice Pavla Buhova v Sostrem, Marija Petteroseva v Postojni, Angela Troštova v Budanju, Avrelija Brežic v Dvoru;

vpokojeni učitelj Štefan Bink je imenovan pomožnim učiteljem in šolskim voditeljem v Dvoru; učiteljica gospa Hortenza Vokač pa je postala šolska voditeljica v Mehovem.

Regulacija plač kranjskega učiteljsva. Kranjski klerikalni deželni poslanci uganjajo zopet brezmiselno obstrukcijo, da ne more priti regulacija naših plač na vrsto. Poslanec Hribar je stavil nujni predlog glede preosnove ljubljanskega učiteljsva in glede regulacije učiteljskih plač. Ali kaj pomaga to, ko ne puste klerikalci, ti tatovi časa in našega pošteno prisluženega kruha, da bi deželni zbor kranjski redno funkcioniral. Najgrše in najnesramnejše pri tem pa je to, da podpira kvarno obstrukcijo celo učitelj-poslanec in predsednik „Slomškove zveze“, Jaklič, ki s tem kaže, da je samo naroden konzumar in da je že davno izgubil vsako čuvstvo za pošteno učiteljsko stvar. Do duše ga bodi sram! — Deželni šolski svet kranjski se je končno tudi ganil in sklenil, da predloži deželnemu zboru predlog glede povišanja učit. plač. Deželni šolski svet predlaga, da se v ta namen poviša deželna doklada za štiri odstotke. Če se to zgodi, t. j., če pride ta predlog razpravo, bodo dr. Šusteršič, Jaklič & co. razbili deželni zbor, in kranjskem učiteljsvu ostanejo — prazni žepi! Klerikalcem manjka — leskove masti!

Nekje na Kranjskem je župnik, ki se mu sanja, da mora učitelj s šolsko mladino in zastavo paradirati — čujte in strmite! — pri njegovi inštalaciji! Ta naivna prevzetna duša misli, da smo učitelji še vedno mežnarji, ki moramo delati štafažo, kadar se to zazdi mogočnemu fajmoštru! Neimenovani župnik že dlje časa nagaja dotičnemu učitelju, oziroma njegovi familiji celo v cerkvi. Povemo mu, da ga bomo prav pošteno pocukali za ošabni nos, če ne bo takoj miren in dostojen! Bilo bi v resnici potrebno, da nekoliko pogledamo v Babno polje, kako se tam napihujejo gotovi ljudje!

Prihodnje usposobljenostne preizkušnje za občne ljudske in meščanske šole se prično pri c. kr. izpraševalni komisiji v Ljubljani dne 3. novembra 1903, ob 8. uri zjutraj na c. kr. učiteljskem. Pravilno opremljene prošnje za pripust k usposobljenosti preizkušnji je po predpisanem službenem potu pravočasno vložiti tako, da bodo do 28. oktobra 1903 v rokah izpraševalne komisije.

Preizkušnje usposobljenosti za ljudske in meščanske šole se prično pred izpraševalno komisijo v Gorici, dne 4. novembra t. l. ob 8. uri zjutraj. Prošnje za pripust je vlagati do 15. t. m.

† Franja Kuštreba. V Zagrebu je umrl 15. pret. mes. Franjo Kuštreba, umirovljeni vadniški učitelj in prvi član „Hrv. pedagoško-književnega zbora“. Pokojnik je bil visoko naobražen mož in izvrsten učitelj. L. 1866. se je udeležil tudi vojske na Laškem in bil odlikovan za hrabrost s srebrno svetinjo.

Izboljšanje učiteljskih plač v Dalmaciji. Glasilo dalmatinskega učiteljsva „Učiteljski glas“, piše: Čitali smo, da je deželni odbor izgotovil načrt za izboljšanje naših plač. Ta vest nas je vzradostila. — Kdaj li bo enaka vest vzradostila slovensko učiteljsvo?

612 učiteljic brez službe. Hrvaška naučna uprava je sestavila imenik učiteljic, ki so dovršila svoje študije, a so brez službe in kruha. Takih učiteljic je sedaj v kraljevini 612, večinoma so to hčere manj imovitih ali naravnost revnih staršev. Pisarne naučne uprave so dan na dan oblegane, vsakega najnižjega uradnika iščejo za protektorja. Toda vse zaman, nobene prazne službe ni v deželi, kjer sta dve tretjini za šolo godnih otrok brez vsakega pouka, in kjer je število analfabetov naravnost strašno. Tudi to je sad 20letnega Khenovega sistema. Ako bi bila vlada poštena bi zaprla žensko učiteljsko dokler ne more preskrbeti izšolanim učiteljicam kruha.

Italijansko šolo je ustanovila „Lega nazionale“ v popolnoma slovenskem kraju v Neblem v Brdih, samo da izziva Slovence.

Članom goriškega dež. šolskega sveta, in sicer za tekočo funkcijsko dobo, je imenovan ravnatelj goriškega gimnazija, g. Fr. Simzig.

Osebnosti s Koroškega. V pokoj je stopil šolski vodja g. F. Jarić pri Fari. Učiteljica J. Schitnig v Hodišah je zapustila šolsko službo. Prestavljeni so: nadučitelj g. Mat. Stramec iz Tigerč v Celovec; g. Jan. Pilgram od sv. Primoža v Velikovec; učitelj g. M. Sebastian iz Krčanj k sv. Primožu; podučiteljica gospodična Ela Tavčar iz Št. Petra na Vašinjah v Hodiše. G. Jos. Jekl je imenovan za podučitelja v Št. Petru na Vašinjah. V pokoj je stopil nadučitelj g. A. Supik pri Sv. Nikolaju. Razpisano je mesto učitelja pri Sv. Nikolaju ob Dravi do 6. t. m.

Sestanek slovenskih, hrvaških in srbskih časnikarjev se vrši dne 10. in 11. t. m. v Zagrebu.

Na ljubljansko učiteljske je bilo sprejeto letos v prvi tečaj 52 kandidatov. Ko bi vedeli, kako slabo jim zori pšenica!

Laška šola pri Sv. Ivanu v Trstu, ki jo je pred kratkim sklenil ustanoviti obč. svet tržaški, se ne otvori, ker je namestništvo ustanovitev te šole prepovedalo — na veliko jezo Lahov, ki sedaj seveda obetajo, da se bodo pritoževali na vse mogoče in nemogoče strani.

10 milijonov lir za poitalijančevanje Slovencev in Hrvatov v Primorju in v Dalmaciji. Društvo „Dante Alighieri“ je sklenilo, da si izposodi pri raznih bankah v Italiji 10 milijonov lir, da bi lažje izvrševalo svojo nalogo. Da bo največ tega denarja dobilo društvo „Lega Nazionale“, o tem ni dvoma, kakor tudi ne o tem, da bodo otroški vrteci in „Legine“ šole kakor gobe iz tal vedno bolj rasle po slovenskih in hrvaških občinah v Primorju in Dalmaciji. Naj bi vendar ti komedijanti rajši za ta denar kupili polente svojim rojakom, ki si jo morajo služiti sedaj na tujem kakor pri nas v Avstriji, na Francoskem in v Ameriki.

Deželni zbor tirolski. Nemei in Lahi so se sporazumeli glede delovanja dež. zbora tako, da bo mogel isti mirno rešiti predlogo glede učiteljskih plač.

V gimnazijo v Kranju se je letos vpisalo 364 dijakov in sicer v I. razred 70, v II. razred 58, III. razred 55, v IV. razred 47, V. razred 48, VI. razred 29, VII. razred 34 in v VIII. razred 23 učencev. Prvi trije razredi se bodo radi prevelikega števila dijakov morali deliti. Kakor statistični dati izkazujejo, pada frekvenca kranjskega gimnazija; dočim je bilo na tem zavodu v šolskem letu 1900/1901 509, 1901/1902 455 in 1902/1903 389 dijakov, jih je letos samo 364.

Potrjena učna knjiga. Naučno ministrstvo je potrdilo Andrej Senekovičevo knjigo „Osnovni nauki iz fizike in kemije za meščanske šole“, II. natis — za učno uporabo na meščanskih šolah s slovenskim učnim jezikom.

Na II. državni gimnaziji, ki je letos popolna z vsemi osmimi razredi, se je vpisalo 424 učencev, in sicer v posamezne razrede tako-le: I. a — 68; I. b — 68; II. a 36; II. b — 38; III. a — 30; III. b — 30; IV. — 35; V. — 37; VI. — 24; VII. — 29; VIII. — 29. Na zavodu je poleg ravnateljca 10 definitivnih in 5 nadomestnih učnih moči.

Šola za enega otroka. V naši državi vladajo čudne razmere. Značilno pa je to, da se le-te po največ tičejo samo Slovanov. Ako bi bilo to drugače, bi se mi ne vznemirjali toliko. Beležiti moramo slučaj, ki neovrgljivo kaže, kako ljubeznivo skrbi naša preljudba Avstrija za — Nemce, kako pa zapostavlja — naš, uboge slovenske helote! V vasi Svatonjevice na Češkem vzdržuje nemško ljudsko šolo za enega otroka. Lani je bilo v tej šoli 7 učencev. Letos pa pohaja to šolo samo ena učenka in še ta je hčerka učiteljeva! Čujte to čudo Slovenci, kateri si morate za stotine svoje dece na Goriškem, v Trstu, na Štajerskem in Koroškem vzdrževati svoje zasebne šole! Tako postopa vsem narodom pravična vlada avstrijska napram Nemcem, vam pa da k večjemu — batin! Človeku bi zares skoro zavrela kri vočigled taki krivici! No, pa mi ravnodušno prenašamo vse, k večjemu, da včasih skrivaj zaškripljemo z zobmi! To je naša miserija . . .

Prebivalstvo na Ogrskem se manjša. V minolem polletju t. l. je bilo porodov za 37.600 manj kakor lani v isti dobi, umrlo pa jih je 4800 več nego lani v istem času. — Madjari prihajajo na beraško palico.

Visoka izobraženost Fincev je dokazana najbolj s tem, da ima mestece Tavastellus, ki šteje le 6000 prebivalcev, 258 knjižnic. Sedem knjižnic je last mesta, 151 raznih društev, ostale knjižnice so last zasebnikov, a so odprte v splošno porabo.

Rudolf Falb, svetovnoznani vremenski prerok je umrl v Berlinu. Falb je bil rojen l. 1838. v Obdachu na Gornjem Štajerskem ter je služil nekaj časa v domovini za kaplana. Pozneje je postal protestant. Spisal je mnogo znanstvenih knjig o zvezdoslovju in vremenstvu.

Ali sme biti učitelj voljen v občinski zastop? Pri zadnjih občinskih volitvah v Lvovu sta bila izvoljena v občinski zastop tudi učitelja Kornel Jaworsky in Jan Solejsky. Nekateri občinarji — saj vemo na čegavo inicijativo! — so pobijali to izvolitev, češ, da učitelji kot občinski nastavljeni nimajo pasivne volilne pravice v občinski zastop. Občinski svet je volitev potrdil. Proti temu sklepu se je pritožil občinski svetnik dr. Stanislav Obminsky na upravno sodišče. Pritožba se sklicuje na § 106. Iovskega občinskega reda, po katerem so občinski uradniki izključeni od izvolitve v občinski zastop. Zagovornik prizadetih učiteljev je pri obravnavi dokazal, da se učitelji strogo ločijo od občinskih uradnikov, tudi ako jih občina nastavi. Upravno sodišče je zavidne pritožnike proti učiteljskim pravicam zavrnilo.

Listnica uredništva.

J. S. M. v M. Vaši prošnji ustrezemo prihodnjič. — **E. P. v T.** Vsako prilogo je treba stranki vrniti, zakaj priloga je njena last in tudi vedno ostane. To bo izprevidel tudi Vaš nadzornik in Vam brez obotavljanja vrnil dotično izpričevalo, ker sicer ga lahko drugim potom od njega zahtevate. Nadzornik si lahko napravi prepis, če se mu hoče, original pa mora vrniti Vam. To mu povejte in kmalu bo zopet Vaše, kar je vaša last.

Naznanilo.

Pri vseh knjigotržcih je dobiti po K 1:60 Navodilo k I. zv. Črnivčeve Računice.

Založila „Slovenska Šolska Matica“.

Odbor.

Eno leto učitelj v hribih.

Izkusil J—n.

(Konec.)

Trikrat na teden je šel poštni pot v Sokolovec: Kako nestrpno sem pričakoval pošte in kako hlastno sem popadel številke „Slov. Naroda“. In kako hudo mi je bilo, kadar zaradi zametov sel ni mogel na pošto! Tisti dan nisem bil kar nič razpoložen. Gričar se je večkrat primajal v moje stanovanje, da sem mu povedal iz časopisa kako novico. Poslušal me je z ušesi in očmi. „Jaz pa pravim“, je dejal večkrat, „da bodo le enkrat riberalci zmagali, saj se vidi, da ti krekikalci ne delajo prav. Poglejte, učitelj, v naši vasi je pravzaprav samo en krekikalec, to je tisti Špan, vsaj ga poznate, ko je njegovega sina v gozdu strela ubila in njegova punca hodi k vam v šolo. In tega tudi vselej župnik Polh obiše, kadar pride sem otroke učiti. Jaz vam rečem, učitelj, da pred petimi leti so bili na Bukovcu še sami krekikalci, zdaj pa če je še tista Lešnikarica, ki vam daje mleko, in pa Špan, ki je bil že tolikrat zaprt in že pod kriminalom je bil.“ — „Pri lanskih volitvah so se Bukovčani dobro obnašali, pravim jaz. „Saj je bilo še slišati, da misli tudi Špan riberalno voliti, pa mu je gospod obljubil najlepšo hojo v gozdu, če

bo z njim potegnil. Pa pravzaprav mi še Špana ne maramo, naj ga ima le Polh.“ Tako je govoril Gričar pri raznih priklakah.

Ker sem se nekje že dotaknil mišje romantike, naj sledita še dva žalostna dogodljaja iz mišjega življenja pod mojo streho. Na polici v kuhinji sem imel različna jedila v papirnatih zavitkih, zlasti pa vsakovrstnih testenin iz priznane notranjske firme Žnideršič in Valenčič. Neki večer zašumi nekaj v zavitku, v katerem je bil riž. „Ti mi pa ne uideš, predrzna stvarca!“ Hitro stisnem zgoraj zavitek, tako da je bil izhod miški zaprt. Brez velikih ceremonij jo obsodim na smrt. V štedilniku je bil ogenj, in tja vržem zavitek z rižem in hudodelko. Obsodili me boste, da sem bil nečloveški. Mačke ni bilo. No, morda bi bila to prirodna smrt, če bi prišla v mačje kremplje? Pri tem krutem činu sem se nehote spomnil srednjeveških grmad in stresel sem se. Druga grozna nesreča se je pripetila miški, ki je šla v lonec mast okušat. Lonec je bil zaprt z deščico, ki jo je tlačil kamen. Hotel sem speči klobaso, zato lonec odprem, da bi zagrabil žlico masti. Ali kako se ustrašim, ko se moje oči srečajo z dvema svetlo-črnima očescema. Pa tudi uboga stvarca se je ustrašila. „Tudi ti mi ne smeš uiti!“ Sodba: smrt na ognju. V hudo žerjavico stresem svojo žrtev. Vesele misli so se ji porajale, ko skoči iz lonca. Ali — o joj! — že je padla v žerjavico. Kdo bi si mislil kaj takega: miška skoči iz štedilnika in se počasi kobaca proti luknji. Dasi mi je ušla, vendar sem bil prepričan, da je takoj poginila za opeklinami.

Odslej me miške niso več tako nadlegovale. Zadnje je menda vjel pes tovariša Miška, ko me je ta posetil. V zahvalo zato sem psa pogladil prav prijateljski. Toda še tisti večer sem se prepričal, da ni zaslužil pohvale. Posodo, v kateri sem imel shranjeno mleko, sem našel prazno. Med tem, ko sva s tovarišem pri harmoniju sedela, je izpil kužek mleko, misleč menda, da je nastavljeno zanj. Marsikaj bi še lahko povedal o tragični usodi ljubeznivih mišk, pa to naj zadostuje. Te so bile ponoči moje tovarišice.

Masti, v kateri sem zalotil tatico, nisem več rabil. Lonec sem postavil na štedilnik, da se je mast stopila, potem sem jo izlil skozi okno. Tako sem uničil marsikateri zavojček z vsebino vred, če sem zapazil v njem kaj mišjih ostankov. Pred mišimi ni bilo varno nič. Že to je bil razlog, da sem začel premišljati, kako bi izpremenil svoj žalostni položaj. Izpremenil sem ga. Videli pa boste, da sem prišel iz dežja pod kap.

Kuharije sem se tako naveličal, kakor se naveliča resen mož poslušati sitno, zgovorno klepetuljo. Vprašal sem nesnažno Katro, če bi me vzela na hrano. Vzela me je.

Nesnažna Katra je bila šibka ženica, drobnega in suhega obraza. Lepa ni bila. Pa to je postranska stvar. Hodila je vedno v strganem krilu in poleti bosa. Snaga in red ji je bila deveta briga. Upal sem, da jo jaz navadim snage. Njen mož, dolg pa precej močan človek, je bil malokdaj doma. Pri kosilu mi je rad družbo delal. Da sem imel boljšo slast, je zvečil tobak in pljuval je, kakor bi voda tekla iz brizgalnice. Pa daleč je pljunil, daleč! Kaj menite, od peči pa do mize pljuniti ali obratno, tega ne ume vsak voznik. Preden se je pridušil, je pljunil v kot ali sredi kuhinje, to ni bilo tako natančno kakor na kmetih. Pa tudi žena se je znala

pridušati, akoravno je obiskovala nekje na Notranjskem samostansko šolo. Pri štedilniku je bilo par desak na stolah, na teh pa slama. To je bila otroška postelja. In to je bilo jako praktično. Mati je kuhala, otroci so zraven štedilnika ležali. Če se je kateremu kaj ponesrečilo — v mislih imam tistega Ribničana v pravljici — nič zato. „Kaj si naredil!“ ga je posvarila mati, in vse je bilo pozabljeno. In če je kateri paglavec segel z umazano roko v jed, ki je bila meni namenjena, je slišal opomin: „Pusti, bubeč, to je za gospoda!“ Pogrnili so mi navadno v kuhinji. V kotu je bila debela, stara miza. Ta ni bila nikdar prazna. Pozabil sem že, kaj vse sem videl na nji. Ključ, veriga, krtača, gospodarjeva „fajfa“, gospodinjin predpasnik, fantov klobuk, to je bilo kaj navadnega. Ko je žena Nesnaga pogrnila zame, potisnila je vse te reči na drugi konec mize.

V zibelki je ležalo dete. Prav prijeten vonj ni puhtel od tam. V kotu si videl plenice, v katerih je bilo kaj zavito. Mokre plenice pa so se sušile pri štedilniku. Dolgo je moral otrok jokati, da ga je vzela iz zibeli. Pestovala je nagega, k večjemu če ga je skušala zaviti v predpasnik, ki pa je bil navadno raztrgan. Vsa vas se je zgražala nad tem. Gričarica ji je poslala nekoč nekaj cunj, da bi otroka zavijala, pa to ni pomagalo nič. Paganček je moral biti nag. Večkrat sem jo kregal radi take malomarnosti in nesnage, pa videlo se je na njenem temnem pogledu, da kratko in malo z mojim poukom ni zadovoljna. Novega reda me je naučila nesnažna Katra. Večkrat sem moral kosila čakati do tri četrt na eno in jesti sem moral zmrzel krompir. Bil je sladak, kakor s cukrom potrošen. Svinje ga niso marale. Slabo se mi je godilo prej, ko sem si sam kuhal, a mnogo slabše se mi je godilo sedaj. „O, ljub, ljub, ljub, o ljub moj mož, kako j' b'lo lušno v tvojmu koš“, je fantazirala žena, ko jo je mož vrgel iz koša v lužo. Če me je obiskal tovariš Rjavce iz Hrastovca ali Miško iz Smrekovca ali pa tudi dacar iz Hruševca, jih nisem mogel odvesti v gostilnico h Katri, ampak postregel sem jim sam s črno kavo in slivovcem.

Ko je pa prišla pomlad ter se pot do Korenja osušila, sem plačal Nesnagi za izborna postrežbo ter šel na hrano v Korenjo, kjer je imel Ivanetič izborna kmetiško gostilnico. Vsak dan dvakrat sem moral premeriti 20 minut dolgo pot in precej strm klanec pred vasjo. Ves moker sem bil, ko sem prišel k Ivanetiču. Tudi to je bilo mučno. Trpel sem, ker mi je bilo znano, da prebije potrpljenje železna vrata. Preden je nastopila jesen, sem dobil dekret za boljše mesto, za Razpotje. In sedaj službujem tu, kjer rad premišljam svoje muk polno življenje na Bukovcu.

Preden končam, se moram spomniti še Suhača v Hrastovcu. Ali me ni neke nedelje iztiral iz zakristije, torej iz cerkve, češ, da sem prišel prepozno? Ubogi bukovski učitelj! Sedem kilometrov daleč sem prišel k maši, pa stopil sem v zakristijo takrat, ko je kaplan bral „Asperges me“. Torej zamudil nisem nič. Vrata za menoj je zaklenil. Njegov fanatizem mu je škodoval. Njegovi pristaši so ga začeli mrziti. Tudi Prevzvišenemu je bilo končno preveč. Prišel je osebno v Hrastovo, da je preiskal čudne, po Suhaču zapletene razmere. Čez osem dni je moral fanatik zapustiti Hrastovo. Suhač, ki si je privoščil Rjavca na prižnici, je šel, ta pa je ostal.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Idriji. Naročnino pa prejema gosp. Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{8}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.